

Конституційне право; муніципальне право

УДК 342

Стещенко Тетяна Віталіївна

кандидатка юридичних наук, доцентка,

доцентка кафедри державного будівництва

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Steshenko Tatyana

Candidate of Law, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of State Building

Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: 0000-0002-2002-454X

Сасенко Аміна Геннадіївна

студентка факультету приватного права і підприємництва

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Saienko Amina

Student of the Faculty of Private Law and Entrepreneurship

Yaroslav Mudryi National Law University

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЄДНАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН З
УКРАЇНОЮ У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЗА ДЛЯ
МИРУ**

**CURRENT ISSUES OF THE UNION OF EUROPEAN COUNTRIES
WITH UKRAINE IN THE SPHERE OF LOCAL GOVERNMENT FOR
PEACE**

***Анотація.** Дана стаття розглядає ключові аспекти співпраці між європейськими країнами та Україною у контексті розвитку місцевого самоврядування з метою забезпечення миру та стабільності. В статті аналізуються актуальні виклики та можливості для співпраці у цій сфері,*

враховуючи історичний контекст та сучасні реалії. Автори роблять акцент на необхідності взаємодії та обміну досвідом між країнами для ефективного впровадження демократичних принципів місцевого самоврядування, що сприятиме миру та стабільності у регіоні. Це важливо для того, щоб кожна країна могла скористатися найкращими практиками інших країн, а також уникнути помилок, які вже були зроблені деякими країнами у процесі впровадження демократії на місцевому рівні. Взаємодія між країнами може включати обмін інформацією про законодавство та практику місцевого самоврядування, організацію спільних навчальних заходів та тренінгів, а також співпрацю у реалізації спільних проектів з підтримки демократії на місцевому рівні.

У статті також розглядаються конкретні приклади успішної співпраці між європейськими країнами та Україною у сфері місцевого самоврядування. Особлива увага приділяється програмам обміну досвідом, тренінгам та конференціям, які сприяють підвищенню кваліфікації керівників місцевих органів влади та сприяють впровадженню сучасних стандартів управління на місцевому рівні. Автори також відзначають важливість підтримки з боку міжнародних партнерів у зміцненні місцевого самоврядування в Україні та інших країнах, що сприятиме зміцненню демократії та миру у регіоні.

Авторами визначено в чому полягає важливість, щоб міжнародні партнери надавали фінансову та технічну підтримку для реалізації проектів з розвитку місцевого самоврядування, сприяли обміну досвідом та навчанню кадрів, а також сприяли підтримці демократичних процесів у країнах-партнерах. Такі заходи допоможуть забезпечити стабільність та мир у регіоні та сприятимуть покращенню життя громадян. Міжнародні партнери можуть надавати експертну допомогу у впровадженні сучасних підходів до місцевого управління, сприяти розвитку місцевих ресурсів та

кадрів, а також підтримувати ініціативи громадянського суспільства у взаємодії з органами місцевого самоврядування.

Вступ. У руслі сучасних геополітичних реалій та динаміки міжнародних відносин, питання співпраці та об'єднання країн у контексті місцевого самоврядування набувають особливого значення. У цьому контексті особливо актуальним є діалог між Європейським Союзом та Україною. Запровадження принципів європейського місцевого самоврядування у практику українських реформ сприяє підвищенню рівня демократії, прав людини та стабільності у регіоні. Європейський досвід місцевого самоврядування може слугувати цінним джерелом для України у побудові ефективних інституцій та механізмів управління на місцевому рівні. Перед Україною стоять виклики щодо реформування системи місцевого самоврядування, зокрема у забезпеченні більшої автономії, фінансової стабільності та прозорості у владних процесах. Інтеграція з європейськими структурами може сприяти реалізації цих завдань та зміцненню демократичних засад у місцевому управлінні.

Підтримка та співпраця Європейського Союзу з Україною у сфері місцевого самоврядування має стратегічне значення для забезпечення стабільності та миру у регіоні. Спільні зусилля у цьому напрямку сприятимуть зміцненню демократії, правової держави та ефективного управління на місцевому рівні, що є важливим кроком у забезпеченні мирного та процвітаючого майбутнього для всіх громадян.

Мета. Мета статті за даною темою полягає у висвітленні актуальних аспектів співпраці та об'єднання країн Європейського Союзу та України у сфері місцевого самоврядування з метою забезпечення миру та стабільності в регіоні. Підкреслюється важливість цієї співпраці як засобу підвищення демократії, правової держави та ефективного управління на місцевому рівні, що в свою чергу сприяє загальній стабільності та розвитку регіону.

Матеріали і методи. У процесі дослідження вивчалися питання, пов'язані з місцевим самоврядуванням у контексті єднання Європейських країн з Україною для забезпечення миру. Для цього були використані наукові дослідження та документи, що регулюють цю сферу співпраці. У роботі були застосовані наукові методи, зокрема теоретичного узагальнення та аналізу, для опису складових місцевого самоврядування та визначення способів підтримки співпраці між країнами. Також використовувалися методи формалізації, аналізу та синтезу для побудови концепції співпраці у сфері місцевого самоврядування та логічного узагальнення результатів для висновків про ефективність такої співпраці для забезпечення миру та стабільності.

Результати. У рамках дослідження було проведено аналіз сучасного стану місцевого самоврядування в Європейських країнах та Україні з урахуванням їхнього потенціалу для співпраці. Результати дослідження свідчать про наявність конкретних прикладів успішної співпраці між європейськими країнами та Україною у сфері місцевого самоврядування. Особлива увага була приділена програмам обміну досвідом, тренінгам та конференціям, які сприяють підвищенню кваліфікації керівників місцевих органів влади та впровадженню сучасних стандартів управління на місцевому рівні. Зазначено також важливість підтримки з боку міжнародних партнерів у зміцненні місцевого самоврядування в Україні та інших країнах як чинник, що сприятиме зміцненню демократії та миру у регіоні. Зокрема, у результаті дослідження було виявлено, що такі програми стимулюють обмін кращими практиками та сприяють впровадженню інноваційних підходів у сфері місцевого самоврядування.

Перспективи. Перспективи у галузі співпраці європейських країн з Україною у сфері місцевого самоврядування для забезпечення миру включають розвиток інноваційних підходів та програм, спрямованих на підвищення ефективності та прозорості управління на місцях. Для

досягнення цієї мети важливо забезпечити подальше поглиблення співпраці у сфері обміну досвідом, тренінгів та конференцій, які сприяють підвищенню кваліфікації керівників місцевих органів влади та впровадженню сучасних стандартів управління.

Крім того, важливим є збереження та розширення фінансової підтримки програм співпраці в сфері місцевого самоврядування з боку міжнародних та європейських партнерів. Це допоможе забезпечити стабільність та розвиток місцевих громад, а також покращити якість життя їхніх мешканців. Зокрема, можливості розвитку інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та соціального захисту на місцевому рівні можуть бути підтримані через проекти технічної допомоги та фінансування розвитку, спрямовані на зміцнення потенціалу місцевого самоврядування. Загалом, подальший розвиток співпраці між європейськими країнами та Україною у сфері місцевого самоврядування може стати важливим фактором у забезпеченні стабільності, розвитку та зміцненні миру в регіоні.

Ключові слова: єдність, європейські країни, Україна, місцеве самоврядування, мир, співпраця, обмін досвідом, програми, управління, демократія, стабільність.

Summary. The current article examines the key aspects of cooperation between European countries and Ukraine in the context of the development of local self-government in order to ensure peace and stability. The article analyzes current challenges and opportunities for cooperation in this area, taking into account the historical context and modern realities. The author emphasizes the need for interaction and exchange of experience between countries for the effective implementation of democratic principles of local self-government, which will contribute to peace and stability in the region.

The article also examines specific examples of successful cooperation between European countries and Ukraine in the field of local self-government. Special attention is paid to experience exchange programs, trainings and conferences, which contribute to the improvement of the qualifications of the heads of local authorities and contribute to the implementation of modern management standards at the local level. The author also notes the importance of support from international partners in strengthening local self-government in Ukraine and other countries, which will contribute to strengthening democracy and peace in the region.

The author determined the importance of international partners providing financial and technical support for the implementation of local self-government development projects, promoting the exchange of experience and training of personnel, and also contributing to the support of democratic processes in partner countries. Such measures will help ensure stability and peace in the region and contribute to improving the lives of citizens. International partners can provide expert assistance in implementing modern approaches to local governance, promote the development of local resources and personnel, and support civil society initiatives in cooperation with local self-government bodies.

Introduction. In the course of modern geopolitical realities and dynamics of international relations, issues of cooperation and unification of countries in the context of local self-government are gaining special importance. In this context, the dialogue between the European Union and Ukraine is particularly relevant. The introduction of the principles of European local self-government into the practice of Ukrainian reforms contributes to increasing the level of democracy, human rights and stability in the entire region. The European experience of local self-government can serve as a valuable source for Ukraine in building effective institutions and management mechanisms at the local level. Ukraine faces challenges in terms of reforming the system of local self-government, in particular in ensuring greater autonomy, financial stability and transparency in power

processes. Integration with European structures can contribute to the realization of these tasks and the strengthening of democratic foundations in local governance.

The European Union's support and cooperation with Ukraine in the field of local self-government is of strategic importance for ensuring stability and peace in the region. Joint efforts in this direction will contribute to the strengthening of democracy, the rule of law and effective governance at the local level, which is an important step in ensuring a peaceful and prosperous future for all citizens.

Purpose. The purpose of the article on this topic is to highlight the current aspects of cooperation and unification of the countries of the European Union and Ukraine in the field of local self-government in order to ensure peace and stability in the region. The importance of this cooperation as a means of promoting democracy, the rule of law and effective governance at the local level is emphasized, which in turn contributes to the overall stability and development of the region.

Material and methods. In the process of research, issues related to local self-government were studied in the context of the union of European countries with Ukraine to ensure peace. For this, scientific studies and documents regulating this sphere of cooperation were used. Scientific methods, in particular theoretical generalization and analysis, were used in the work to describe the components of local self-government and determine ways to support cooperation between countries. Methods of formalization, analysis and synthesis were also used to build the concept of cooperation in the field of local self-government and logically generalize the results to draw conclusions about the effectiveness of such cooperation to ensure peace and stability.

Results. As part of the study, an analysis of the current state of local self-government in European countries and Ukraine was carried out, taking into account their potential for cooperation. The results of the study indicate the existence of concrete examples of successful cooperation between European

countries and Ukraine in the field of local self-government. Special attention was paid to experience exchange programs, trainings and conferences, which contribute to the improvement of the qualifications of the heads of local authorities and the implementation of modern management standards at the local level. The importance of support from international partners in strengthening local self-government in Ukraine and other countries as a factor that will contribute to strengthening democracy and peace in the region is also noted. In particular, as a result of the research, it was found that such programs stimulate the exchange of best practices and contribute to the implementation of innovative approaches in the field of local self-government.

Discussion. Perspectives in the field of cooperation between European countries and Ukraine in the field of local self-government to ensure peace include the development of innovative approaches and programs aimed at increasing the efficiency and transparency of local governance. To achieve this goal, it is important to ensure further deepening of cooperation in the field of exchange of experience, trainings and conferences, which contribute to the improvement of the qualifications of the heads of local authorities and the implementation of modern management standards.

In addition, it is important to maintain and expand the financial support of cooperation programs in the field of local self-government from international and European partners. This will help ensure the stability and development of local communities, as well as improve the quality of life of their residents. In particular, infrastructure, education, health and social protection development opportunities at the local level can be supported through technical assistance and development finance projects aimed at strengthening the capacity of local self-government. In general, the further development of cooperation between European countries and Ukraine in the field of local self-government can become an important factor in ensuring stability, development and strengthening of peace in the region.

Key words: *unity, European countries, Ukraine, local self-government, peace, cooperation, exchange of experience, programs, management, democracy, stability.*

Постановка проблеми. Для досягнення миру і стабільності необхідно активізувати обмін досвідом, розвивати партнерські зв'язки між муніципалітетами та сприяти зміцненню демократичних інститутів у країнах-партнерах. Важливо також забезпечити підтримку та допомогу в реалізації проектів з підвищення кваліфікації та розвитку місцевого самоврядування, що сприятиме покращенню якості життя громадян та зміцненню довіри між країнами. У контексті геополітичних змін та викликів, зокрема в Україні, питання місцевого самоврядування стає ключовим для забезпечення миру та стабільності. Співпраця з європейськими країнами у цій сфері дозволяє впроваджувати кращі практики управління, підвищувати рівень демократії та гарантувати права та інтереси місцевого населення. Такий обмін досвідом та підтримка сприяють розвитку місцевого самоврядування, що є важливим елементом побудови миру та стабільності як у регіоні, так і в цілому світі. Однак, існують певні проблеми та виклики, які ускладнюють процес євроінтеграції України в контексті місцевого самоврядування. Вирішення цих питань потребує комплексного підходу та взаємодії між Україною та європейськими країнами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці таких вчених, як Анакіна Т., Салек-Ліпцеан П. та Ковальчук Г. [1], Грицак Л., Дурман М., Дурман О. [9; 10; 11], Серьогіна С. [12] та інших, що досліджують розвиток місцевого самоврядування в контексті європейського досвіду, вкладають значний внесок у розуміння принципів та практик організації місцевих влад у країнах Європи. Вони демонструють важливість обміну досвідом та уроків, які можуть бути взяті на замітку для покращення систем місцевого

самоврядування. Проте, необхідно зазначити, що деякі аспекти співпраці європейських країн з Україною у сфері місцевого самоврядування заради забезпечення миру залишаються недостатньо вивченими. Для повного розуміння цього питання потрібно більше досліджень та аналізу конкретних випадків співпраці та їх впливу на місцеве самоврядування та міжнародні відносини в цілому.

Мета статті за даною темою полягає у висвітленні актуальних аспектів співпраці та об'єднання країн Європейського Союзу та України у сфері місцевого самоврядування з метою забезпечення миру та стабільності в регіоні. Підкреслюється важливість цієї співпраці як засобу підвищення демократії, правової держави та ефективного управління на місцевому рівні, що в свою чергу сприяє загальній стабільності та розвитку регіону.

Матеріали і методи. У процесі дослідження вивчалися питання, пов'язані з місцевим самоврядуванням у контексті єднання Європейських країн з Україною для забезпечення миру. Для цього були використані наукові дослідження та документи, що регулюють цю сферу співпраці. У роботі були застосовані наукові методи, зокрема теоретичного узагальнення та аналізу, для опису складових місцевого самоврядування та визначення способів підтримки співпраці між країнами. Також використовувалися методи формалізації, аналізу та синтезу для побудови концепції співпраці у сфері місцевого самоврядування та логічного узагальнення результатів для висновків про ефективність такої співпраці для забезпечення миру та стабільності.

Виклад основного матеріалу. Сучасні органи місцевого самоврядування, які діють в межах Конституції України та національного законодавства, виступають основою демократичної системи управління, представляючи ідею народовладдя. Жителі територіальних громад, через обрані ними органи, здійснюють публічні функції, спрямовані на вирішення різних соціальних, культурних, екологічних та інших питань з метою

задоволення потреб суспільства. Процес децентралізації в Україні підкреслив важливість підвищення ефективності управління та спроможності місцевих громад для якісного виконання функцій органів місцевого самоврядування [1, с. 65].

В цьому контексті розвиток міжнародного співробітництва та встановлення міцних партнерських зв'язків з адміністративно-територіальними одиницями іноземних держав виявляється важливим для підтримки місцевих громад у використанні кращих практик та отримання позитивного досвіду функціонування місцевого самоврядування в країнах Європи та світу. Особливу увагу потребує аспект міжнародної діяльності органів місцевого самоврядування в рамках національного та європейського законодавства. З огляду на набуття Україною статусу кандидата до вступу в Європейський Союз, це питання стає особливо актуальним, відкриваючи можливості для участі громад у програмах та ініціативах ЄС.

Зокрема, відповідно до п.2 ст. 15 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи місцевого самоврядування та їх асоціації можуть входити до відповідних міжнародних асоціацій, інших добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування [5]. Якщо взяти до уваги досвід інших міжнародних європейських країн то: «в Франції, органи місцевого самоврядування Франції мають досить широку автономію, у тому числі в налагодженні міжнародного співробітництва. Встановлення чи розірвання співробітництва із іноземними містами/провінціями може бути започатковане/припинене на підставі внесення такої пропозиції на розгляд місцевої чи регіональної ради. Або, як приклад у Німеччині зареєстровано офіційно більше 6 тисяч партнерств між містами та муніципалітетами. Кожне п'яте місто або муніципалітет мають партнерські відносини за кордоном. Шведські регіони і муніципалітети можуть самостійно налагоджувати міжнародні зв'язки на своєму рівні та укладати угоди про партнерські відносини з іноземними партнерами. Органи місцевого

самоврядування не зобов'язані координувати свою міжнародну співпрацю з Міністерством закордонних справ Швеції, але у разі необхідності вони можуть звернутися за консультаціями» [2].

В Україні під час повномасштабного російського вторгнення муніципалітети зіграли важливу роль у збереженні стабільності країни. Вони змогли мобілізувати підтримку населення, перелаштувати основні соціальні послуги, допомогти в організації добровільної територіальної оборони та прийняти велику кількість внутрішньо переміщених осіб. У контексті розширення ЄС, децентралізація може відігравати ключову роль у досягненні того, що ми називаємо "належним управлінням". Ефективне багаторівневе управління може допомогти країнам-кандидатам відповідати Копенгагенським критеріям і, таким чином, буде частиною оцінки Комісії в рамках щорічних звітів про розширення. Перший такий звіт Єврокомісія опублікує восени цього року. Особливо актуальним у контексті сьогоденної конференції є те, що місцеве самоврядування та децентралізація є важливими складовими ефективного відновлення України [4].

Місцева влада продемонструвала свою ефективність, тому U-LEAD з Європою продовжує активно підтримувати місцеве самоврядування в Україні через Проєкт "Мости довіри". Цей проєкт є одним із ключових напрямів роботи, започаткованим після початку повномасштабного вторгнення, і спрямований на відновлення та розвиток українських громад, а також на зміцнення їхніх зв'язків з європейськими муніципалітетами у контексті інтеграції до ЄС. Після початку активних воєнних дій Росії проти України кілька європейських муніципалітетів виявили солідарність та передали гуманітарну та фінансову допомогу. Ця підтримка від європейських громад-побратимів набуває особливої ваги в умовах війни. Наприклад, місцеві органи самоврядування Шауляйського району у Литві

вислали 11 тон гуманітарної допомоги до Долинської громади на Франківщині. Загальна сума відправлених допомог - близько 100 тисяч євро.

Продовжуючи цей напрям роботи, проєкт "Мости довіри" сприяє розвитку місцевого самоврядування в Україні через надання консультативної, методичної та інформаційної підтримки місцевим громадам. Це допомагає вдосконалювати системи управління та надавати якісні послуги мешканцям, що є важливим чинником у підвищенні якості життя населення та зміцненні демократичних цінностей. Крім того, Проєкт "Мости довіри" сприяє зміцненню партнерських зв'язків між українськими та європейськими муніципалітетами, що сприяє обміну досвідом та впровадженню кращих практик у галузі місцевого управління. Це сприяє поглибленню інтеграції України до європейського простору та підвищенню рівня співпраці з країнами-членами ЄС [7].

Проєкт Cities4Cities United for Ukraine ініційований SKL International у партнерстві з містами Львів (Україна) та Зіндельфінген (Німеччина), виконується за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Угода "Cities4Cities" була запущена в 2022 році і виявилася дуже ефективною у вирішенні негайних потреб українських територіальних громад. Вона спрямована на сприяння як короткостроковому, так і довгостроковому співробітництву між українськими та європейськими муніципалітетами. Угода дозволяє громадам обмінюватися досвідом та кращими практиками з управління містами, що є важливим у контексті трансформації діяльності громад для відповідності європейським стандартам. Основна ідея "Cities4Cities" полягає в тому, щоб допомогти українським муніципалітетам пристосувати свої практики та процедури до європейських стандартів та норм. Вона не лише надає можливість обміну досвідом, а й створює базу для довгострокової співпраці між муніципалітетами. Це дозволяє забезпечити сталу підтримку та розвиток громад, що є важливим чинником у підвищенні їхньої ефективності та

розвитку відповідно до європейських стандартів [6]. В межах даної співпраці було надано громадою Цедри-Великі Овручу пожежний автомобіль, який служитиме для безпеки наших людей. Також додатково було підписано угоду про партнерство між громадою Цедри-Великі Овручу та Житомиром.

Взаємодія та обмін досвідом між країнами є важливим елементом для ефективного впровадження демократичних принципів місцевого самоврядування. Це сприяє розвитку взаєморозуміння та взаємопідтримки між країнами, що в свою чергу сприяє миру та стабільності у регіоні. Обмін досвідом дозволяє кожній країні вивчати кращі практики та методи управління, що можна використовувати для покращення своїх власних систем місцевого самоврядування. Крім того, це допомагає підвищити ефективність та прозорість управління, що в свою чергу сприяє розвитку демократії та зміцненню довіри між владою та громадянами. Такий обмін досвідом також сприяє вирішенню спільних проблем та викликів, з якими стикаються країни у регіоні. Шляхом спільної роботи та обміну ідеями країни можуть знаходити ефективніші та більш сталі рішення, що сприяє загальному покращенню умов життя та розвитку регіону. Вдалий приклад міжнародної співпраці продемонструвала організація Council of European Municipalities and Regions (CEMR), яка сприяє побудові єдиної, мирної та демократичної Європи, заснованої на місцевому самоврядуванні, повазі до принципу субсидіарності та участі громадян. [3].

Для ефективного впровадження демократичних принципів місцевого самоврядування і забезпечення миру та стабільності у регіоні важливо здійснювати активну взаємодію та обмін досвідом між країнами. Програми обміну досвідом, тренінги та конференції відіграють ключову роль у цьому процесі, сприяючи підвищенню кваліфікації керівників місцевих органів влади та впровадженню сучасних стандартів управління на місцевому рівні.

Ці програми створюють можливості для співпраці та обміну кращими практиками між українськими та іноземними експертами, що дозволяє вдосконалювати систему місцевого самоврядування, а також впроваджувати ефективні методи управління, спрямовані на забезпечення розвитку громад та підтримку демократичних цінностей. Така взаємодія сприяє підвищенню рівня довіри між населенням та органами влади, що в свою чергу сприяє зміцненню миру та стабільності у регіоні [8].

Загальний висновок полягає в тому, що співпраця та обмін досвідом між європейськими країнами та Україною у сфері місцевого самоврядування є важливим чинником для зміцнення миру та стабільності у регіоні. Ця співпраця сприяє впровадженню демократичних принципів, підвищенню рівня кваліфікації керівників місцевих органів влади, а також сприяє розвитку громад та зміцненню відносин між країнами. Важливою є також підтримка міжнародних організацій та програм, які спрямовані на підтримку реформ у сфері місцевого самоврядування в Україні, що в свою чергу сприяє стабільності та розвитку країни.

Продовжуючи, можна сказати, що взаємодія у сфері місцевого самоврядування є одним із ключових механізмів сприяння впровадженню демократичних цінностей, підвищенню ефективності управління та розвитку громад. Цей процес допомагає зближувати Україну з країнами Європейського Союзу та іншими партнерами, сприяючи стабільності та мирному співіснуванню. Надалі, важливо продовжувати розширювати цю співпрацю, розвивати програми обміну досвідом, тренінги та конференції, спрямовані на підвищення кваліфікації керівників місцевих органів влади та впровадження сучасних стандартів управління. Такий підхід сприятиме не лише миру та стабільності у регіоні, але й сприятиме розвитку громад та підвищенню якості життя населення.

Література

1. Анакіна Т., Салек-Ліпщан П., Ковальчук Г. Проблеми та можливості залучення місцевих та регіональних органів влади до відбудови України. *Європейський комітет регіонів*. 2022. 103 с. URL: <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Challenges%20and%20opportunities%20of%20LRAs%E2%80%99%20involvement%20in%20the%20reconstruction%20of%20Ukraine/QG0422023ENN.pdf> (дата звернення: 23.03.2024).
2. Інформація про досвід у сфері регулювання міжнародного співробітництва на рівні міст та муніципалітетів деяких зарубіжних країн та країн ЄС. URL: <https://tinyurl.com/35nzadr5> (дата звернення: 24.03.2024)
3. Introducing CEMR. *Local and regional Europe*. URL: https://www.ccre.org/en/article/introducing_cemr (дата звернення: 24.03.2024)
4. Бровдій Я. «Мости довіри»: Як громади ЄС та України будують партнерства. *U-Lead*. 2022. URL: <https://u-lead.org.ua/news/57> (дата звернення: 24.03.2024).
5. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 23.03.2024).
6. *Cities4Cities | United4Ukraine*. URL: <https://cities4cities.eu/pro-nas/> (дата звернення: 24.03.2024).
7. The Conference "Local Self-Government - the Basis of European Integration and Restoration of Ukraine" brought together more than 500 participants from Ukraine and abroad. *Асоціація міст України: вебсайт*. 2023. URL: <https://auc.org.ua/novyna/conference-local-self-government-basis->

- european-integration-and-restoration-ukraine-brought (дата звернення: 23.03.2024).
8. Україна і Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи. *Постійне представництво України при Раді Європи: вебсайт*. URL: <https://coe.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/ukrayina-i-kongres-miscevih-i-regionalnih-vlad-radi-yevropi> (дата звернення: 24.03.2024).
 9. Грицак Л.Б., Дурман М.О., Дурман О.Л. Співпраця міжнародних та вітчизняних неурядових організацій при підготовці управлінців та депутатів місцевих рад. *Електронне наукове видання "Публічне адміністрування та національна безпека"*. 2021. № 6. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16414749333360.pdf> (дата звернення: 24.03.2024).
 10. Дурман М.О., Дурман О.Л., Грицак Л.Б. Оцінка ефективності інвестицій від освітніх програм міжнародної технічної допомоги та їх вплив на соціально-економічний розвиток України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 2. С. 120–126. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/281/282> (дата звернення: 24.03.2024).
 11. Грицак Л.Б., Дурман М.О. Місцеве самоврядування в системі публічного управління. *Електронне наукове видання "Публічне адміністрування та національна безпека"*. 2022. № 4. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16569343036233.pdf> (дата звернення: 24.03.2024).
 12. Серьогіна С.Г. Напрями вдосконалення правового регулювання місцевого самоврядування в аспекті європейської інтеграції. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 3. С. 43-48. URL: <https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/JNALSV-43-48.pdf> (дата звернення: 24.03.2024).

References

1. Anakina T., Salek-Liptsean P., Kovalchuk H. Problemy ta mozhlivosti zaluchennia mistsevykh ta rehionalnykh orhaniv vlady do vidbudovy Ukrainy. *Yevropeiskyi komitet rehioniv*. 2022. 103 p. URL: <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Challenges%20and%20opportunities%20of%20LRAs%E2%80%99%20involvement%20in%20the%20reconstruction%20of%20Ukraine/QG0422023ENN.pdf>.
2. Informatsiia pro dosvid u sferi rehuliuвання mizhnarodnoho spivrobitnytstva na rivni mist ta munitsypalitetiv deiakykh zarubizhnykh krain ta krain YeS. URL: <https://tinyurl.com/35nzadr5> [in Ukrainian].
3. Introducing CEMR. *Local and regional Europe*. URL: https://www.ccre.org/en/article/introducing_cemr.
4. Brovdii Ya. «Mosty doviry»: Yak hromady YeS ta Ukrainy buduut partnerstva. *U-Lead*. 2022. URL: <https://u-lead.org.ua/news/57> [in Ukrainian].
5. Pro mistseve samovriaduvannia: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR. *The Official Bulletin of the Verkhovna Rada*. 1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-Бп#Text> [in Ukrainian].
6. *Cities4Cities | United4Ukraine*. URL: <https://cities4cities.eu/pro-nas/> [in Ukrainian].
7. The Conference "Local Self-Government - the Basis of European Integration and Restoration of Ukraine" brought together more than 500 participants from Ukraine and abroad. *Association of Cities of Ukraine: website*. 2023. URL: <https://auc.org.ua/novyna/conference-local-self-government-basis-european-integration-and-restoration-ukraine-brought>.
8. Ukraine and the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. *Permanent Representation of Ukraine to the Council of Europe: website*. URL: <https://coe.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/ukrayina-i-kongres-miscevih-i-regionalnih-vlad-radi-yevropi> [in Ukrainian].

9. Hrytsak L.B., Durman M.O., Durman O.L. Cooperation of international and domestic non-governmental organisations in the training of managers and deputies of local councils. *Electronic scientific publication "Public Administration and National Security"*. 2021. № 6. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16414749333360.pdf> [in Ukrainian].
10. Durman M.O., Durman O.L., Hrytsak L.B. Assessment of the effectiveness of investments from educational programmes of international technical assistance and their impact on the socio-economic development of Ukraine. *Investments: practice and experience*. 2022. № 2. P. 120-126. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/281/282> [in Ukrainian].
11. Hrytsak L.B., Durman M.O. Local self-government in the system of public administration. *Electronic scientific publication "Public Administration and National Security"*. 2022. № 4. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16569343036233.pdf> [in Ukrainian].
12. Serogina S.G. Directions of improvement of legal regulation of local self-government in the aspect of European integration. *Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2016. № 3. P. 43-48. URL: <https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/JNALSV-43-48.pdf> [in Ukrainian].